

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ

**«Έρευνα και κατηγοριοποίηση των ποιών στο γυμνάσιο και λύκειο θηλέων
Φλώρινας (1962 – 1971)»**

**«Research and categorization of sentences in female high and senior high school
in Florina (1962 – 1971)»**

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: Ηλιάδου - Τάχου Σοφία

Β΄ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΤΡΙΑ: Τσακιρίδου Ελένη

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: Παπαγεωργίου Αλεξάνδρα

ΑΕΜ:4081

ΕΞΑΜΗΝΟ: Η΄

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ: 2018-19

Φλώρινα, 2019

Φύλλο εξέτασης

1. Επόπτης:.....

Βαθμός:.....

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

2. Δεύτερος Βαθμολογητής:.....

Βαθμός:.....

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Γενικός

βαθμός:.....

Ο/ η συγγραφέας:.....

Βεβαιώνει ότι το περιεχόμενο του παρόντος έργου είναι αποτέλεσμα προσωπικής εργασίας και ότι έχει γίνει η κατάλληλη αναφορά στις εργασίες τρίτων, όπου κάτι τέτοιο ήταν απαραίτητο, σύμφωνα με τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας.

Υπογραφή:

Ημερομηνία:

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ	9
ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΘΗΛΕΩΝ ΦΛΩΡΙΝΑΣ	11
ΠΟΙΝΕΣ	14
ΠΕΡΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ	15
ΣΚΟΠΟΣ, ΔΕΙΓΜΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	18
ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	20
ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	31
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	38
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ	39
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	41

Ευρετήριο Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1.....	31
Διάγραμμα 2.....	32
Διάγραμμα 3.....	33
Διάγραμμα 4.....	34
Διάγραμμα 5.....	35
Διάγραμμα 6.....	36
Διάγραμμα 7.....	37

Ευρετήριο πινάκων

Εικόνα 1.....	39
Εικόνα 2.....	40

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Εισαγωγή: Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης έρευνας σχετίζεται με την συγκέντρωση, την κατηγοριοποίηση, την καταγραφή και την ανάλυση των ποινών που επιβλήθηκαν στο Γυμνάσιο και Λύκειο θηλέων της Φλώρινας κατά τα μέσα του 20^{ου} αιώνα. Η συγκεκριμένη έρευνα, πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Φλώρινας.

Σκοπός: Στόχος της παρούσας έρευνας είναι η τοποθέτηση και η παρουσίαση των διαφορετικών ποινών που επιβάλλονταν την εποχή εκείνη, σε σχέση με τον χρόνο αλλά και τα πολιτικά δρώμενα που ίσχυαν τότε.

Δείγμα: Δείγμα της μελέτης υπήρξαν τα βιβλία που παρουσίαζαν τις πράξεις του Συλλόγου διδασκόντων του Γυμνασίου και Λυκείου θηλέων της Φλώρινας την περίοδο του 1962 – 1971, τα οποία αναγνώστηκαν στο κέντρο των Γενικών Αρχείων του Κράτους (Γ.Α.Κ), Νομού Φλωρίνης και κάνουν αναφορά σε πειθαρχικά παραπτώματα.

Μέθοδος: Η ανάλυση και η κατηγοριοποίηση του υλικού που εξετάσαμε θα γίνει με την μορφή της ποιοτικής και της ποσοτικής μεθόδου.

Αποτελέσματα: Η ποινή την εποχή του 1960-1970 μπορεί να είχε ή την μορφή της αποβολής ή την μορφή της μείωσης της διαγωγή ή της τιμωρίας ή της απόρριψης. Ουσιαστικά, η ποινή είχε την μορφή της πειθαρχικής κύρωσης. Σκοπός των τιμωριών που επιβάλλονταν στις μαθήτριες δεν ήταν αυτή καθ' αυτή η νομιμοποίηση των μέτρων αλλά ο «σωφρονισμός» των μαθητριών με σκοπό την ατομική βελτίωση.

Λέξεις κλειδιά: Εκπαίδευση των γυναικών τον 20^ο αιώνα, ποινή, πειθαρχικές ποινές σε σχολεία του 20^{ου} αιώνα.

ABSTRACT

Introduction: The content of this research relates to the collection, categorization, recording and analysis of the sentences imposed at the Gymnasium and Lyceum of girls in Florina in the middle of the 20th century. This research was carried out in the context of the dissertation of the Pedagogical Department of Elementary Education in Florina.

Purpose: The purpose of this research is to place and present the different sentences imposed at that time in relation to the time and the political events that existed at the time.

Sample: The sample of the study was the books that presented the acts of the Association of Teachers of the Gymnasium and Lyceum of girls from Florina in the period 1962 - 1971, which were read from the Center of the General Archives of the State (GFC), Florina County and refer to disciplinary misconduct.

Method: The analysis and categorization of the material we examined will be in the form of a qualitative and a quantitative method

Results: The penalty in the 1960-1970 period may have been either the form of expulsion or the form of a reduction in conduct or punishment or rejection. Essentially, the sentence was in the form of a disciplinary sanction. The purpose of the punishments imposed on the students was not the legitimacy of the measures, but the "retaliation" of the students for the purpose of individual improvement.

Key words: Women's education in the 20th century, punishment, disciplinary sentences in 20th century schools.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ιστορικό Πλαίσιο

Χρονικής Περιόδου 1962 – 1971

Η περίοδος κατά την οποία μελετάμε τις Πράξεις του Συλλόγου Διδασκόντων του γυμνασίου και του Λυκείου Θηλέων Φλώρινας χωρίζεται σε δύο μεγάλες υποπεριόδους.

Η πρώτη αφορά το χρονικό διάστημα 1949 – 1967. Το πολίτευμα της Ελλάδας εκείνη την εποχή ήταν βασιλευόμενη δημοκρατία. Βασιλιάς της Ελλάδος ήταν ο Παύλος, ο οποίος διαδέχθηκε τον μεγάλο του αδερφό βασιλιά Γεώργιο και βασίλευσε την χώρα από το 1947 ως το 1964 οπότε απεβίωσε (Βασίλειο της Ελλάδας, διαδικτυακή πηγή). Ο Βασιλεύς Παύλος ήταν παιδί του βασιλιά Κωνσταντίνου Α΄ και της Σοφίας (Παύλος Α΄ της Ελλάδας, διαδικτυακή πηγή). Μετά τον θάνατο του βασιλιά Παύλο τον θρόνο διαδέχθηκε ο γιός του, Κωνσταντίνος Β΄ μέχρι τον Δεκέμβριο του 1967 όπου εξορίστηκε, λόγω της αντίθεσής του απέναντι στη στρατιωτική χούντα(Βασίλειο της Ελλάδας, διαδικτυακή πηγή).

Η δεύτερη αφορά τη χρονική περίοδο 1967– 1971. Το πολίτευμα της Ελλάδος μεταβλήθηκε από βασιλευόμενη δημοκρατία σε δικτατορία. Πιο συγκεκριμένα με το πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου 1967 εγκαταστάθηκε η στρατιωτική κυβέρνηση στη χώρα η οποία έμελλε να καταρριφθεί το 1974. Πρωθυπουργός καθιερώθηκε ο Γεώργιος Παπαδόπουλος, ο οποίος αργότερα και συγκεκριμένα στις 25 Νοεμβρίου 1973 ανατράπηκε από τον Δημήτριο Ιωαννίδη, ο οποίος εγκατέστησε νέα στρατιωτική κυβέρνηση(Χρονολογικός Πίνακας Συνταγματικής & Πολιτικής Ιστορίας της Νεώτερης Ελλάδος).

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟΝ 20ο ΑΙΩΝΑ

Στη γενική θεώρησή του, ο ρόλος της γυναίκας έπρεπε να ταιριάζει με τη φύση και τα πρότυπα της κοινωνίας. Για το λόγο αυτό, η εκπαίδευση των κοριτσιών είχε ως κύριο σκοπό την καλύτερευση του ρόλου της γυναίκας ως κόρη, συζύγου, μητέρας και νοικοκυρά (Ιστορική Διάσταση της Γυναικείας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, : 2).

Τον 19^ο αιώνα στην Ελλάδα κυριαρχούσε το μοντέλο της πατριαρχικής οικογένειας, το οποίο δέσμευε την γυναίκα στο σπίτι, μη αφήνοντάς της περιθώρια να μορφωθεί. Η δέσμευση αυτή είχε ως αποτέλεσμα η γυναίκα να ασχολείται μόνο με καθήκοντα του σπιτιού, όπως η ανατροφή των παιδιών και η φροντίδα για το νοικοκυριό (Η εκπαίδευση των γυναικών κατά τον 19^ο αιώνα). Παρόλα αυτά, την εποχή αυτή εμφανίζονται μορφωμένες γυναίκες όπως Ε. Μαρτινέγκου και η Ε. Καιρή που αγωνίζονται για την μόρφωση της γυναίκας αλλά και για την θέση της στην κοινωνία (Ιστορική Διάσταση της Γυναικείας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, : 2 - 3).

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και συγκεκριμένα με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1929 καθιερώθηκε η ισότιμη πρόσβαση των γυναικών στην δημόσια εκπαίδευση. Εξισούται η εξατάξια δημοτική εκπαίδευση των κοριτσιών με αυτήν των αγοριών και ιδρύονται γυμνάσια Θηλέων και Αρρένων στις πόλεις για τις μαθήτριες και τους μαθητές που επιθυμούσαν να περάσουν σε κάποιο Πανεπιστήμιο (Δαλακούρα, & Ζιώγου – Καραστεργίου 2015, :138). Ακόμα, ιδρύονται τετρατάξια Παρθεναγωγεία για τις μαθήτριες που δεν επιθυμούσαν την πρόσβαση σε κάποιο Πανεπιστήμιο (Ιστορική Διάσταση της Γυναικείας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, : 11). Με την μεταρρύθμιση αυτή, τα γυμνάσια Θηλών είχαν παρόμοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τα γυμνάσια Αρρένων. Η μόνη διαφοροποίηση σχετιζόταν με την προσθήκη για τα κορίτσια του μαθήματος της οικιακής οικονομίας και της υγιεινής. Σκοπός του μαθήματος αυτού ήταν να αποκτήσουν γνώσεις οι μαθήτριες σχετικά με την καλή διοίκηση του σπιτιού τους (Δαλακούρα, & Ζιώγου – Καραστεργίου 2015, : 139). Ουσιαστικά, η μεταρρύθμιση αυτή συμβάλλει στη μείωση των αναλφάβητων κοριτσιών.

Με διάταγμα του 1937, το οποίο αναφέρεται στη μέση εκπαίδευση των γυναικών, τροποποιείται το αναλυτικό πρόγραμμα των γυμνασίων Θηλέων και για πρώτη φορά

έχουμε συνεχής αναφορά στο γυναικείο φύλο σε κάθε μάθημα(Δαλακούρα, &Ζιώγου – Καραστεργίου 2015, :142).

Με την μεταρρύθμιση του 1964, καθιερώθηκε η δωρεάν παιδεία και η μέση εκπαίδευση αλλάζει. Τώρα προσφέρεται μέσα από δύο κύκλους, οι οποίοι είναι το τριτάξιο γυμνάσιο και λύκειο. Η υποχρεωτική φοίτηση των κοριτσιών επεκτάθηκε στα 9 χρόνια. Τα σχολεία των κοριτσιών, δηλαδή το γυμνάσιο και το λύκειο, στεγάζονται σε διαφορετικούς χώρους, έχουν όμως την ίδια δομή, οργάνωση και παρόμοιο αναλυτικό πρόγραμμα με τα αντίστοιχα των αγοριών. Η διαφορά τους είναι ότι κάποια μαθήματα συνεχίζονται να διδάσκονται μόνο στα κορίτσια, ενώ κάποια άλλα έχουν πάψει να διδάσκονται ή διδάσκονται λιγότερες ώρες. Πιο συγκεκριμένα, το μάθημα της οικιακής οικονομίας, της νοσηλευτικής και της παιδοκομίας διδάσκεται μόνο στις μαθήτριες, ενώ το μάθημα της άλγεβρας έπαψε να διδάσκεται στα κορίτσια και το μάθημα των μαθηματικών διδάσκεται μία ώρα λιγότερο. Με βάση την μεταρρύθμιση αυτή, οι μαθήτριες έπρεπε να φέρουν ειδική στολή στο μάθημα της γυμναστικής (Δαλακούρα, &Ζιώγου – Καραστεργίου 2015, :143).

Στις 21 Απριλίου 1967, καταργούνται οι δύο κύκλοι της μέσης εκπαίδευσης, δηλαδή τα τριτάξια γυμνάσια και λύκεια, που είχαν δημιουργηθεί από την μεταρρύθμιση του 1964. Σύμφωνα με το καθεστώς αυτό, οι δύο κύκλοι αντικαθίσταται από έναν κύκλο, ο οποίος περιλαμβάνει εξατάξια γυμνάσια (Δαλακούρα, &Ζιώγου – Καραστεργίου 2015, :143).

Οι νεαρές εκείνη την εποχή, εκτός από το μάθημα της γυμναστικής έφεραν ειδική ενδυμασία και στα υπόλοιπα μαθήματα. Το υποχρεωτικό αυτό ρούχο, ήταν η κατεξοχήν μπλε ποδιά. Τις ποδιές, οι μαθήτριες είτε τις αγόραζαν από κάποιο μαγαζί ή βιοτεχνία είτε τις έραβαν οι γονείς τους (Η ενδυμασία στο σχολείο, διαδικτυακή πηγή). Ακόμα, η ποδιά αυτή έπρεπε να είναι πλυμένη και σιδερωμένη χωρίς κανένα ίχνος τσαλακώματος. Τις περισσότερες φορές οι μαθήτριες σιδέρωναν την ποδιά μόνες τους. Όταν οι μαθήτριες πήγαιναν στο σχολείο με βρώμικη και τσαλακωμένη ποδιά τιμωρούνταν. Τέλος, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να κάνει τις μαθήτριες πιο συνεπής στις υποχρεώσεις τους.

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΘΗΛΕΩΝ ΦΛΩΡΙΝΑΣ

Σύμφωνα με τον Γενικό έλεγχο αποτελεσμάτων ενιαύσιων εξετάσεων Γυμνασίου Θηλέων Φλώρινας του Σχολικού έτους 1938 – 1961, στο πρώτο φύλλο του βιβλίου αναγράφονται κάποια ιστορικά στοιχεία για την ίδρυση και στέγαση του γυμνασίου.

Το Γυμνάσιο Θηλέων του Νομού Φλώρινας που μελετάμε ιδρύθηκε το 1936. Λειτουργεί αυτοτελώς από το Σχολικό έτος 1937 – 1938, από τότε που χωρίστηκε από το Γυμνάσιο Αρρένων. Το ιδιωτικό κτήριο στο οποίο συστεγάζονταν, καταστράφηκε εξαιτίας των βομβαρδισμών της Συμμαχικής Αεροπορίας στις 28 Ιουλίου 1944 με αποτέλεσμα να καταστραφούν τα αρχεία και τα έπιπλα αυτού. Από εκεί και πέρα συστεγάζεται με το Γυμνάσιο Αρρένων.

Στο δεύτερο βιβλίο Πράξεων του συλλόγου που μελετάμε αρχόμενων από τις 11 Μαρτίου 1965 σημειώθηκε ένα φαινόμενο σχετικό με την ύπαρξη διαφορετικών γλωσσικών ιδιωμάτων. Πιο συγκεκριμένα στις 7 Δεκεμβρίου 1965, ημέρα Τρίτη και ώρα 3 μετά μεσημβρίας, συνήλθε ο σύλλογος των καθηγητών του Γυμνασίου Θηλέων Φλώρινας σε συνεδρία. Μεταξύ άλλων θεμάτων που συζητήθηκαν, ο σύλλογος στάθηκε και στο εξής ζήτημα: Αρκετές μαθήτριες και ιδιαίτερα των μικρότερων τάξεων, κατάγονταν κυρίως από χωριά, στα οποία οι κάτοικοι μιλούσαν χρησιμοποιώντας την δική τους γλωσσική διάλεκτο, με αποτέλεσμα να μην αντιλαμβάνονται πολλές φορές ακόμη και εύκολα μαθήματα. Με απόφασή του, ο Σύλλογος προχώρησε στη χρήση απλούστερης διατύπωσης καθώς και στην τήρηση αυτού του μέτρου έως ότου ακόμη και τα παιδιά, τα οποία αντιμετώπιζαν πρόβλημα να αντιληφθούν την διδασκόμενη ύλη.

Ένα επιπρόσθετο μέτρο προς την επίτευξη του παραπάνω στόχου ήταν η ανάγνωση κειμένων Νέας Ελληνικής και Αρχαίας Ελληνικής γραμματείας ή και άλλων τυχαίων μαθημάτων, όπου το ίδιο το μάθημα το επέτρεπε. Τέλος, ένα ακόμη μέτρο που πάρθηκε ήταν η αντιγραφή ορισμένων στίχων (περίπου 2 – 3 στίχων) με σκοπό την εκμάθηση της ορθογραφίας.

Ανάλογα μέτρα πάρθηκαν και στην συνεδρίαση των καθηγητών του Γυμνασίου Θηλέων Φλώρινας, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 4 Δεκεμβρίου 1967, ημέρα Δευτέρα και ώρα 3 μετά μεσημβρίας, όπου:

Με βάση το Γυμνάσιο Θηλέων του Νομού Φλώρινας και τα βιβλία πράξεων του συλλόγου που μελετάμε, παρατηρήσαμε ότι στο τρίτο βιβλίο πράξεων του συλλόγου αρχόμενων από τις 17 Μαρτίου 1965 ως τις 31 Αυγούστου 1971 υπάρχει μια πράξη κατά το σχολικό έτος 1967 - 1968, η οποία αναφέρεται στη λήψη παιδονομικών μέτρων. Η Πράξη αυτή είναι η Πράξη 13.

Πιο συγκεκριμένα στις 23 Οκτωβρίου 1967, ημέρα Δευτέρα και ώρα 4 μετά μεσημβρία, συνήλθε ο σύλλογος των καθηγητών του Γυμνασίου Θηλέων Φλώρινας για παιδαγωγική συνεδρία. Η συνεδρία αυτή αναφέρεται στην σύνταξη του κανονισμού του Γυμνασίου Θηλέων. Σύμφωνα με τον κανονισμό αυτόν, η κάθε μαθήτρια όφειλε να υπακούει και να σέβεται τους καθηγητές της. Η συμπεριφορά μεταξύ των μαθητριών έπρεπε να είναι αδελφική και η διαγωγή τους εντός και εκτός του σχολείου χρηστή και κοσμιότατη. Ακόμη, οι μαθήτριες όφειλαν να έχουν τακτική και ανελλιπή φοίτηση καθ' όλη την διάρκεια του σχολικού έτους και να παρακολουθούν όλα τα μαθήματα της τάξης τους. Η μαθήτρια, η οποία αρρώσταινε όταν επέστρεφε στο σχολείο όφειλε να παραδώσει στην Διευθύντρια του σχολείου βεβαίωση ασθένειας, η οποία θα ήταν υπογεγραμμένη από τον κηδεμόνα ή από τον θεράποντα γιατρό. Η κάθε μαθήτρια, η οποία προσέρχονταν στο σχολείο έπρεπε να είναι κόσμια και καθαρή ως προς την εμφάνισή της.

Επιπλέον, κατά την διάρκεια του μαθήματος αλλά και κατά την διαμονή τους στο σχολείο, έπρεπε να επικρατεί απόλυτη ησυχία, σιωπή και τάξη. Οι μαθήτριες έπρεπε να φιλοτιμούνται για να διατηρείται το σχολείο καθαρό και ευπρεπές. Όποια μαθήτρια κατέστρεφε τους τοίχους, το δάπεδο, τοις έδρες, τα θρανία και οποιοδήποτε άλλο υλικό του σχολείου, όχι μόνο τιμωρούνταν αλλά επιδιόρθωνε την ζημιά χρήματα της οικογένειάς της. Επίσης, με βάση τον κανονισμό, το ψέμα και η συκοφαντία τιμωρούνταν αυστηρά. Κάθε ύβρις, κάθε χλευασμός ή κακοήθης αστεϊσμός τιμωρούνταν. Η μαθήτρια, η οποία εξυβρίστηκε ή αδικήθηκε με άλλο τρόπο, δεν έπρεπε να βρίσει και αυτήν ή να εκδικηθεί αυτή που την εξύβρισε ή την αδίκησε αλλά όφειλε να την αναφέρει με σκοπό να της επιβληθεί η ποινή που της άρμοζε από τον Σύλλογο των καθηγητών.

Ακόμα, απαγορεύονταν η κυκλοφορία μέσα στο σχολικό περιβάλλον οποιοδήποτε βιβλίου, σχολικού βοηθήματος ή περιοδικού χωρίς την έγκριση των καθηγητών. Τις ώρες κατά τις οποίες δεν είχαν μαθήματα, οι μαθήτριες όφειλαν να επιζητούν το

διάβασμα ηθικών βιβλίων και να αποφεύγουν την ανάγνωση των μυθιστορημάτων και άλλων βιβλίων, τα οποία διαστρέβλωναν την ψυχή και τον χαρακτήρα τους. Όταν, οι μαθήτριες συναντούσαν στον δρόμο τους καθηγητές τους όφειλαν να τους χαιρετάνε με ευπρέπεια. Απαγορεύονταν, ωστόσο, να κυκλοφορούν οι μαθήτριες μετά τις 7 και μισή το απόγευμα εκτός των σπιτιών τους παρά μόνο σε περίπτωση έσχατης ανάγκης, η οποία έπρεπε την επόμενη μέρα να την δικαιολογήσουν οι γονείς τους. Ακόμα, απαγορεύονταν οι μαθήτριες να έχουν μη συνηθισμένα χτενίσματα και να φορούν διάφορα κοσμήματα εκτός από σταυρό και ρολόι.

Όλες οι μαθήτριες έπρεπε να φορούν την μαθητική τους ποδιά και την λευκή κορδέλα στα μαλλιά εντός και εκτός του σχολείου, όλες τις ημέρες της εβδομάδας εκτός της Κυριακής και των εορτών μετά τη Θεία Λειτουργία. Επιπρόσθετα, απαγορεύονταν να πηγαίνουν τους κινηματογράφους, στα νυχτερινά κέντρα και στα πάρτι. Κάθε παράβασή τους τιμωρούνταν. Οι μαθήτριες υποχρεούνταν κατά την μετακίνησή τους με τα υπεραστικά και αστικά λεωφορεία να επιδεικνύουν συμπεριφορά, η οποία άρμοζε στην μαθητική τους ιδιότητα. Κάθε μαθήτρια υποχρεούνταν να εκκλησιάζεται τακτικά. Τέλος, όποια μαθήτρια εξέθετε το σχολείο με οποιονδήποτε τρόπο τιμωρούνταν αυστηρά.

ΠΟΙΝΕΣ

Ως ποινή είναι η τιμωρία που επιβάλλεται σε κάποιον για αδικήματα που διέπραξε και γενικότερα για πράξεις και ενέργειες αντικανονικές, απερίσκεπτες και τα λοιπά (Πύλη για την ελληνική γλώσσα, διαδικτυακή πηγή). Η ποινή αποτελεί εργαλείο της εκάστοτε εξουσίας προκειμένου να θεμελιωθεί και να εδραιωθεί. Παίζει σημαντικό ρόλο στην δόμηση μιας κοινωνίας, η οποία βασίζεται στην ιεραρχία. Η ποινή εξωτερικεύεται με την χρήση βίας τόσο φυσικής όσο και συμβολικής από την πλευρά του κρατικού μηχανισμού. Σύμφωνα με τις παραπάνω σημασιολογικές προϋποθέσεις είμαστε σε θέση να πούμε ότι «ποινή είναι η κάθε δυσάρεστη εμπειρία που επιβάλλει ένα πρόσωπο εξουσίας σε ένα ιεραρχικά κατώτερο άτομο ως αποτέλεσμα της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς του τελευταίου» (Κυρίδης, 1999: 130).

Το σχολείο, ωστόσο, θα πρέπει να είναι ένα μέρος όπου η δύναμη του δασκάλου θα πρέπει να διαμορφώνεται στο πλαίσιο της συλλογικής ταυτότητας της σχολικής τάξης του με κύριο σκοπό την αποτελεσματικότητα του έργου της και διαφύλαξη της ομαλής λειτουργία της (Κυρίδης, 1999: 130). Ακόμα, η ποινή – τιμωρία συμβάλλει στην θεμελίωση της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς, ενώ παράλληλα αδυνατεί να καταδείξει την επιθυμητή συμπεριφορά (Κυρίδης, 1999: 138). Επίσης, η τιμωρία χρησιμοποιείται τις περισσότερες φορές από τον εκπαιδευτικό για την διατήρηση της πειθαρχίας στην σχολική τάξη, καθώς είναι ένα εργαλείο με μεγάλη σπουδαιότητα για την επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων (Κυρίδης, 1999: 139).

Η ποινή δημιουργεί ένα αρνητικό κλίμα μέσα στη σχολική κοινότητα, καθώς οι μαθητές την αντιμετωπίζουν ως ένα μέσο που έχει ως κύριο στόχο να τους εκφοβίσει και να τους πειθαρχήσει. Ακόμα, θεωρούν πως η ποινή προσπαθεί να περιορίσει την ελευθερία τους. Το γεγονός αυτό, οδηγεί τους μαθητές να νιώθουν πως οι καθηγητές τους δεν είναι δίπλα τους αλλά απέναντί τους και ότι δεν τους βλέπουν με φιλική διάθεση αλλά με εχθρική, με αποτέλεσμα η συμπεριφορά απέναντι στους διδάσκοντές τους να είναι αρνητική ή και αμυντική. Σύμφωνα με τα παραπάνω, παρατηρούμε ότι οι ποινές δημιουργούν συναισθήματα εχθρότητας στους νέους και σκληρές αντιδράσεις σε αυτούς. Αυτό συμβαίνει, γιατί όταν αισθάνονται ότι ανήκουν σε ένα περιβάλλον που δεν τους καταλαβαίνει, επιλέγουν να φερθούν με τρόπο που δεν τους αρμόζει (Εφημερίδα Πατρής, 2007).

ΠΕΡΙ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ

Αρχικά, ο όρος πειθαρχία ετυμολογικά είναι σύνθετη από δύο συστατικά πείθω – πείθομαι και αρχή - αρχές. Στη συνέχεια, η πειθαρχία, στην γενικότερη θεώρησή της, αποτελεί μια έννοια, η οποία με το πέρασμα του χρόνου έχει λάβει θετικές και αρνητικές σηματοδοτήσεις ανάλογα με τα κοινωνικά και πολιτικά συμφραζόμενα (Κυρίδης, 1999: 13). Με την λέξη/όρος πειθαρχία νοείται η υπακοή σε κανόνες που ρυθμίζουν τη συμπεριφορά και τη δράση των ατόμων ενός συνόλου και εξασφαλίζουν την τάξη. Ακόμα, η λέξη πειθαρχία πολύ συχνά χρησιμοποιείται για να δηλώσει την απόλυτη υποταγή ή την μέθοδο «υποταγής του πνεύματος και της διαμόρφωσης χαρακτήρων» (Κυρίδης, 1999: 13). Τέλος, η πειθαρχία ως έννοια έχει επιφορτιστεί με αρνητική σημασία λόγω των διάφορων νοητικών διαστρεβλώσεων που της έχουν αποδοθεί (Κυρίδης, 1999: 14).

Αντίθετα, «η σχολική πειθαρχία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και είναι σε θέση να προσδιορίσει τη μορφή και την αποτελεσματικότητά της» (Κυρίδης, 1999: 27). Η σχολική πειθαρχία αποτελεί ένα όργανο, το οποίο συμβάλει καθοριστικά στην περαίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η πειθαρχία στο σχολείο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της σχολικής ζωής και αφορά όλους όσους συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και τους γονείς (Κυρίδης, 1999: 39).

Ένας εκπαιδευτικός προκειμένου να εξασφαλίσει την τάξη και την ισορροπία μέσα στην σχολική του αίθουσα, διατηρώντας την πειθαρχία και τον έλεγχο ακολουθεί ένα συγκεκριμένο μοτίβο διαδικασιών, οι οποίες διέπονται από νόμους και κανόνες, προκειμένου να εξασφαλίσει τη θετική και όχι αρνητική στάση των μαθητών του, απέναντι στη διδασκαλία του (Εφημερίδα Πατρίς news, 2016).

Η πειθαρχία παίζει έναν από τους σημαντικότερους ρόλους μέσα σε μια σχολική τάξη. Η επιβολή της είναι μια σύνθετη, απαιτητική και ιδιαίτερα πολύπλοκη διαδικασία καθώς θα πρέπει να ακολουθηθεί ένα συγκεκριμένο μονοπάτι κανονισμών το οποίο θα οδηγήσει τελικά στην εξασφάλιση ενός ήπιου κλίματος συνεργασίας, μάθησης και δημιουργίας μεταξύ των μαθητών, αποφεύγοντας κάθε είδους διατάραξης και αταξίας της σχολικής τάξης (Εφημερίδα Πατρίς news, 2016).

Η πειθαρχία δεν πρέπει να θεωρείται από τους εκπαιδευτικούς ένα αυτόνομο κομμάτι του σχολικού περιβάλλοντος αλλά ένα μέρος του, το οποίο απαιτεί ιδιαίτερη διαχείριση και προσοχή, προκειμένου να λειτουργήσει σωστά μια σχολική τάξη.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού μέσα στην τάξη είναι ιδιαίτερα δύσκολος καθώς θα πρέπει να καταβάλει συνεχείς προσπάθειες προκειμένου να ισορροπήσει τις σχέσεις μεταξύ των μαθητών αλλά και των μαθητών με τον ίδιο. Για να συμβεί όμως αυτό, σε ένα βαθμό ικανοποιητικό, οι μαθητές θα πρέπει να πειθαρχούν και να ακολουθούν κάποιους κανονισμούς που απαιτεί τόσο η μαθητική, όσο και η κοινωνική ζωή (studycyprus.eu).

Στις περισσότερες περιπτώσεις, λίγοι είναι οι μαθητές που αντιλαμβάνονται τη σπουδαιότητα που παρέχει η πειθαρχία στην καθημερινότητα του ανθρώπου, όχι μόνο στα πλαίσια του σχολείου αλλά σε όλο το φάσμα του ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος(studycyprus.eu).

Ωστόσο, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που οι μαθητές δεν δέχονται τους περιορισμούς που επιβάλλει κάποιες φορές η πειθαρχία προκειμένου να δουλέψει λειτουργικά μια σχολική τάξη. Έτσι, ο εκπαιδευτικός αναγκάζεται να ακολουθήσει την τακτική της επίπληξης και της τιμωρίας (studycyprus.eu).

Οι εκπαιδευτικοί λαμβάνοντας υπόψη και τις δυο περιπτώσεις των μαθητών, πρέπει να υιοθετούν συχνά διαφορετικές συμπεριφορές ανάλογα με τη περίπτωση του κάθε μαθητή. Πιο συγκεκριμένα, κάποιες φορές θα πρέπει να είναι πιο αυστηροί, με εναλλασσόμενους τόνους στη φωνή τους, άλλες πιο χαλαροί και ήπιοι κ.ο.κ. Η προσωπικότητα του κάθε μαθητή είναι διαφορετική με αποτέλεσμα να χρειάζεται διαφορετική προσέγγιση, διαχείριση και προσοχή προκειμένου να τον βοηθήσει να αντιληφθεί πιο είναι το σωστό και να αποδεχτεί την πειθαρχία και τις απαιτήσεις της.

Μια αυστηρή προσέγγιση με επιβολή πειθαρχικών μέτρων καθώς και η δημιουργία ενός εν γένει τιμωρητικού συστήματος μπορεί να επιφέρει αντίθετα από τα επιθυμητά αποτελέσματα μιας και συνήθως η μεταχείριση τέτοιων μέσων αποτυγχάνει στην επιβολή της εξουσίας. (Ντουέ, 1992: 51)

Μια συχνή μέθοδος προσέγγισης των μαθητών για την επιβολή της πειθαρχίας είναι η πειθώ. Μέσω της πειθούς οι εκπαιδευτικοί επιτυγχάνουν την προσέγγιση ενός υψηλού ποσοστού μαθητών. Ωστόσο, υπάρχει και ένα μικρό ποσοστό μαθητών που

εξακολουθεί να παρουσιάζει απείθαρχες και παραβατικές συμπεριφορές λόγω διάφορων προβλημάτων και αιτιών που προκύπτουν είτε μέσα από το οικογενειακό περιβάλλον, είτε από το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο. Η υψηλή κατανόηση και εμπέδωση των κανόνων αλλά των ποινών – τιμωριών σε περίπτωση παραβίασης τους, που διέπουν μια σχολική τάξη από τους μαθητές της, εξασφαλίζει τη διατήρηση της πειθαρχίας και ενισχύει την καλή συμπεριφορά των περισσότερων μαθητών(studycyprus.eu).

Ακόμα, υπάρχει και η κοινωνική πειθαρχία, η οποία αναφέρεται κυρίως στην ανθρώπινη συμπεριφορά και αποσκοπεί στην υπακοή και στη τήρηση των κανόνων δικαίου και ηθικής, οι οποίοι έχουν εδραιωθεί σε μια κοινωνία(Zαχαρίου, 2007).

Τέλος στον όρο πειθαρχία δεν πρέπει να προσδίδουμε αρνητικές σημασίες, όπως επιβολή ή άσκηση βίας, αλλά να τον θεωρούμε ως ένα μέσο με το οποίο ο άνθρωπος αυξάνει και βελτιώνει τις προσωπικές του ικανότητες προς ένα συγκεκριμένο σκοπό(Zαχαρίου, 2007).

ΣΚΟΠΟΣ, ΔΕΙΓΜΑ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της έρευνας είναι να συγκεντρωθούν, να κατηγοριοποιηθούν, να καταγραφούν και να αναλυθούν οι ποινές που επιβλήθηκαν στο γυμνάσιο και λύκειο θηλέων της πόλης Φλώρινας σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο της νεότερης ελληνικής ιστορίας (1962 – 1971). Πολιτειακά η περίοδος χωρίζεται σε δύο υποπεριόδους: 1962 – 1967 Βασιλευόμενη Δημοκρατία και 1967 – 1971 Δικτατορία των συνταγματαρχών.

Δείγμα της μελέτης υπήρξαν οι πράξεις του Συλλόγου διδασκόντων του Γυμνασίου και Λυκείου θηλέων της Φλώρινας την περίοδο του 1962 – 1971, οι οποίες κάνουν αναφορά σε πειθαρχικά παραπτώματα. Η ανάλυση και η κατηγοριοποίηση του υλικού που εξετάσαμε θα γίνει με την μορφή της ποιοτικής και της ποσοτικής μεθόδου. Καταγράψαμε το είδος των παραπτωμάτων, το είδος της ποινής, καθώς και τη διάρκεια της ποινής.

Όπως προκύπτει από τις καταγραφές των Βιβλίων Πράξεων του Συλλόγου Διδασκόντων τη ζωή των μαθητών καθόριζε ένα πολύπλοκο πλέγμα απαγορεύσεων, η παραβίαση των οποίων συνεπαγόταν είτε αποβολή από το σχολείο, είτε μείωση της διαγωγής.

Τα Βιβλία των Πράξεων του Συλλόγου Διδασκόντων που μελετήθηκαν ήταν τρία:

1. Βιβλίο Πράξεων Συλλόγου αρχόμενων από τις 10^{ης} Δεκεμβρίου ως 11 Μαρτίου 1965,
2. Βιβλίο Πράξεων Συλλόγου αρχόμενων από τις 11 Μαρτίου 1965,
3. Βιβλίο Πράξεων Συλλόγου αρχόμενων από τις 17 Μαρτίου 1965 ως τις 31 Αυγούστου 1971.

Το πρώτο βιβλίο των πράξεων του συλλόγου περιλαμβάνει και την ογδοηκοστή.

Από τις 10 Δεκεμβρίου 1962 μέχρι τις 4 Ιουλίου 1964 το γυμνάσιο Θηλέων της Φλώρινας ήταν εξατάξιο, ενώ από την 1^η Σεπτεμβρίου 1964 το Γυμνάσιο Θηλέων της Φλώρινας έγινε τριτάξιο και διήρκησε μέχρι την 31^η Αυγούστου 1967.

Το Γυμνάσιο Θηλέων της Φλώρινας από τις 9 Οκτωβρίου 1967 ως τις 31 Αυγούστου 1971 ήταν εξατάξιο.

Το τρίτο βιβλίο περιέχει και πράξεις του συλλόγου του Λυκείου της Φλώρινας. Οι αναφορές στον σύλλογο του Λυκείου ξεκινούν από τις 17 Μαρτίου 1965 ως τις 30 Σεπτεμβρίου 1967. Την περίοδο εκείνη το Λύκειο ήταν τριτάξιο.

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΑΞΕΩΝ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΧΟΜΕΝΟΝ

ΑΠΟ 10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1962 ΕΩΣ 11 ΜΑΡΤΙΟΥ 1965

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 1962 - 1963

ΠΡΑΞΗ 50

Στις 8 Ιουνίου 1963, ημέρα Σάββατο και ώρα 11 προ μεσημβρίας, ο σύλλογος των διδασκόντων του Γυμνασίου Θηλέων λαμβάνοντας υπόψη:

- Από το Βασιλικό Διάταγμα, από 20 Ιουνίου ως 8 Ιουλίου 1955, «περί εγγραφών, εξετάσεων και τα λοιπά των Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης» τα άρθρα 26, 27 και 28, 29, 30 «περί συνεπειών ελλιπούς φοίτησης»

Αποφάσισε με βάση την προφορική βαθμολογία να απορρίψει 1 μαθήτριά από την πρώτη τάξη, 3 μαθήτρίες από την τρίτη τάξη, 1 μαθήτριά της τετάρτης τάξης και 1 μαθήτριά της έκτης τάξης, οι οποίες είχαν υπερβεί τον όριο των απουσιών (άνω των 300), λόγω ελλιπούς φοίτησης.

ΠΡΑΞΗ 54

Στη 1 Ιουλίου 1963, ημέρα Δευτέρα και ώρα 5 μετά μεσημβρίας, ο σύλλογος των διδασκόντων συζήτησε για την διαγωγή των κοριτσιών την οποία παρουσίασαν κατά το λήξαν διδακτικό έτος. Αποφάσισε την μείωση της διαγωγής κάποιων μαθητριών ορισμένων τάξεων, λόγω παραπτωμάτων που επέδειξαν.

- Από την πρώτη τάξη προέβηκε σε μείωση της διαγωγής τριών μαθητριών από κοσμιότητα σε κόσμια επειδή διατηρούσαν και αντάλλαζαν λευκώματα, τα οποία εμπεριείχαν άσεμνες φράσεις.
- Από την δευτέρα τάξη προέβηκε σε μείωση της διαγωγής τριών μαθητριών από κοσμιότητα σε κοσμία για τον ίδιο λόγο που προαναφέρθηκε παραπάνω.

- Από την πέμπτη τάξη οδηγήθηκε σε μείωση της διαγωγή τριών μαθητριών από κοσμιότητα σε κοσμία, η κάθε μια όμως για διαφορετικό λόγο. Η πρώτη μαθήτρια τιμωρήθηκε επειδή κατά την ώρα του μαθήματος έκοβε τα νύχια της με τον νυχοκόπτη, η δεύτερη μαθήτρια διότι ήταν άτακτη κατά την ώρα των οικοκυρικών και η τρίτη μαθήτρια τιμωρήθηκε επειδή έριξε πιπεριά μέσα στο καλοριφέρ δημιουργώντας με αυτό τον τρόπο πνιγηρή ατμόσφαιρα.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 1963 – 1964

ΠΡΑΞΗ 17

Στις 5 Δεκεμβρίου 1963, ημέρα Πέμπτη και ώρα 2 παρά είκοσι μετά μεσημβρίας, ο σύλλογος των διδασκόντων του Γυμνασίου Θηλέων συζήτησε σχετικά με την επιμέλεια, την επίδοση, την τακτική φοίτηση καθώς και την διαγωγή των μαθητριών. Με βάση των στοιχείων που κατείχε διαπίστωσε ότι οι μαθήτριες της τρίτης τάξεως σε μεγάλο ποσοστό εκφράζουν αδυναμία. Όσον αφορά την διαγωγή τους χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό ζωηρότητας, θρασύτητας και αναίδειας. Για τον παραπάνω λόγο αποφασίστηκε η επίπληξη και η εκφόβιση των μαθητριών αυτών από τον Γυμνασιάρχη. Η απόφαση αυτή πάρθηκε έπειτα από κρίση του Γυμνασιάρχη και των διδασκόντων καθώς δεν υπήρχε κάποια διάταξη που να προσδιορίζει την παρούσα ποινή.

ΠΡΑΞΗ 27

Στις 20 Μαρτίου 1964, ημέρα Παρασκευή και ώρα 2 παρά είκοσι μετά μεσημβρίας, ο σύλλογος των διδασκόντων του Γυμνασίου Θηλέων αφού έλαβε γνώση την καταγγελία που δέχθηκε από τον Σχολίατρο για την μαθήτρια της πέμπτης τάξεως επιβάλλοντάς την ποινή τεσσάρων ημερών αποβολή από το σχολείο. Η μαθήτρια της πέμπτης τάξεως αποβλήθηκε από το σχολείο, επειδή αρνήθηκε να εξέλθει από την αίθουσα με την διαταγή του διδάσκοντα. Στη συνέχεια, ο καθηγητής αναγκάστηκε να αποχωρήσει από την αίθουσα διακόπτοντας με αυτό τον τρόπο την διδασκαλία του.

Επίσης ο σύλλογος των καθηγητών προέβηκε σε μείωση της διαγωγής της παραπάνω μαθήτριας από κοσμιότητα σε κόσμια. Η ποινή αυτή επιβλήθηκε βασιζόμενη στην

καταγγελία του Σχολιάτρου και όχι σε κάποια διάταξη που αναγραφόταν στο Βασιλικό Διάταγμα.

ΠΡΑΞΗ 30

Στις 8 Ιουνίου 1964, ημέρα Δευτέρα και ώρα 11 και μισή προ μεσημβρίας, ο σύλλογος των διδασκόντων του Γυμνασίου Θηλέων λαμβάνοντας υπόψη:

- Το Βασιλικό Διάταγμα από 20 Ιουνίου – 8 Ιουλίου 1955 «περί εγγραφών, εξετάσεων και τα λοιπά των Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης, τα άρθρα 26, 27 και 28, 29, 30 «περί συνεπειών ελλιπούς φοίτησης,
- Το άρθρο 40 παράγραφος 3 του Βασιλικού Διατάγματος,
- Τα επίσημα αποουσιολόγια

Απέρριψε λόγω ελλιπούς φοίτησης και με απουσίες άνω των 350 τις εξής: α) από την δευτέρα τάξη τρεις μαθήτριες, β) από την τρίτη τάξη δύο μαθήτριες και γ) από την Πέμπτη τάξη δύο μαθήτριες.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 1964 – 1965

ΠΡΑΞΗ 5

Στις 11 Σεπτεμβρίου 1964, ημέρα Παρασκευή και ώρα 11 προ μεσημβρίας, ο σύλλογος διδασκόντων του Γυμνασίου λαμβάνοντας υπόψη:

- Τις διατάξεις του άρθρου 49 από τις 20 Ιουνίου ως τις 8 Ιουλίου 1955 του Βασιλικού Διατάγματος «περί εγγραφών, μετεγγραφών, εξετάσεων και τα λοιπά Σχολείων Μ.Ε»
- Την προφορική και γραπτή βαθμολογία των υποστασών προαγωγική επανεξέταση των μαθητριών

Αποφάσισε την απόρριψη της μαθήτρια της πρώτης τάξης, επειδή δεν παρουσιάστηκε στην συμπληρωματική εξέταση.

ΠΡΑΞΗ 6

Στις 12 Σεπτεμβρίου 1964, ημέρα Σάββατο και ώρα 1 μετά μεσημβρίας, ο σύλλογος των καθηγητών του Γυμνασίου λαμβάνοντας υπόψη:

- Τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 39 από τις 20 Ιουνίου ως τις 8 Ιουλίου 1955 του Βασιλικού Διατάγματος

Τον Ιούνιο του σχολικού έτους 1963 – 1964 βαθμολογεί με την μονάδα (με τον βαθμό 1) τις μαθήτριες της έκτης τάξης ως αδικαιολόγητες που δεν προσήλθαν για εξέταση και τις απορρίπτει στα μαθήματα που είχαν δηλώσει να εξεταστούν. Οι μαθήτριες που απορρίφθηκαν ήταν συνολικά τρεις. Την πρώτη μαθήτριά την απέρριψε στα Γαλλικά, την δεύτερη στα Λατινικά, στα Γαλλικά, στην Ιστορία, στην Φυσική και στην Κοσμογραφία και την τρίτη μαθήτριά στα Γαλλικά.

ΠΡΑΞΗ 19

Στις 8 Δεκεμβρίου 1964, ημέρα Τρίτη και ώρα 1 και μισή μετά μεσημβρίας, ο σύλλογος των καθηγητών του Γυμνασίου λαμβάνοντας υπόψη την καταγγελία ενός καθηγητή για την μαθήτριά της πρώτης τάξεως, η οποία κατά την διάρκεια του μαθήματος διάβαζε επιστολή ερωτικού περιεχομένου και με την ομολογία της συμμαθήτριάς της ότι αυτή έγραψε την επιστολή αυτή προέβηκε:

- Να αποβάλλει την μαθήτριά που ανάγνωσε την επιστολή με ποινή δύο ημερών (9 και 10 Δεκεμβρίου)
- Και την μαθήτριά που έγραψε την επιστολή με ποινή τριών ημερών (9, 10 και 11 Δεκεμβρίου).

ΔΕΥΤΕΡΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΑΞΕΩΝ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΧΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟ 11 ΜΑΡΤΙΟΥ 1965

Στο δεύτερο βιβλίο πράξεων του γυμνασίου Θηλέων αρχόμενων από τις 11 Μαρτίου 1965, δεν καταγράφηκε κάποια ποινή κατά τα έτη 1965 – 1966 και 1966 – 1967.

ΤΡΙΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΑΞΕΩΝ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΡΧΟΜΕΝΩΝ

ΑΠΟ 17 – 3 – 1965 ΕΩΣ 31 – 8 – 1971

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 1964 - 1965

ΠΡΑΞΗ 5

Στις 17 Μαΐου 1965, ημέρα Δευτέρα και ώρα 2 παρά δέκα μετά μεσημβρίας, ο Λυκειάρχης – Γυμνασιάρχης ανέγνωσε το έγγραφο της Διοίκησης της Χωροφυλακής υπ' αριθμού 6/82/372^α/12 Μαΐου 1965, το οποίο αναφέρονταν στην ανάμειξη της μαθήτριας στην Πολιτική Οργάνωση Δ.Ν.Λαπευθύνονταν στον Γενικό Επιθεωρητή Μ.Ε. Η' Εκπαιδευτικής Περιφέρειας και κοινοποιήθηκε προς αυτόν έχοντας ως εξής: «Η μαθήτρια της γ' τάξης του (Γυμνασίου) Λυκείου Θηλέων Φλώρινας του ε' έτους στις 6 Μαΐου μετέβη στο χωριό Δροσοπηγή και συμμετείχε στην οργάνωση της υποδοχής του προέδρου του κεντρικού συμβουλίου της Δ.Ν.Λ και βουλευτή της Δ.Δ.Α Αθηνών Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος αναμενόταν να φτάσει την επόμενη μέρα. Επίσης συμμετείχε στην διακόσμηση της λέσχης, η οποία επρόκειτο να εγκαινιασθεί την επόμενη μέρα.

Επίσης, ο Γυμνασιάρχης – Διευθυντής του Λυκείου ανακοίνωσε στον σύλλογο των καθηγητών, ότι και προηγουμένως είχε γραπτές πληροφορίες από την Διοίκηση της Χωροφυλακής Φλώρινας, ότι η συγκεκριμένη κοπέλα εκφραζόταν και συμπεριφερόταν με άκρως προσηνή τρόπο απέναντι στην Δ.Ν.Λ. Επειδή δεν παρείχε επίσημες πληροφορίες για την εμφανή δράση της κοπέλας για να στηρίξει την κατηγορία δεν προχώρησε σε κυρώσεις, ωστόσο ανέφερε στην προϊστάμενη αρχή ότι αρκέστηκε σε αυστηρές παρατηρήσεις και συμβουλές προς την συγκεκριμένη μαθήτρια.

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα ο σύλλογος των καθηγητών λαμβάνοντας υπόψη:

- Τα άρθρα 14, 15, 16 και 17 από 8 – 7 – 1955 του Βασιλικού Διατάγματος «περί εγγραφών, μετεγγραφών, ποινών και τα λοιπά»,

- Το έγγραφο υπ' αριθμόν 6/82/372^α/12 Μαΐου 1965, του Διοικητή της Χωροφυλακής της Φλώρινας και την ανακοίνωση που ανέφερε ο Λυκειάρχης – Γυμνασιάρχης,
- Τα υπ' αριθμόν 28437/22/2-3-1964, 23016/18-2-1965 Διαταγές της Εγκυκλίου του υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ως και την υπ' αριθμόν 1010/11-3-1965 Διαταγή της Εγκυκλίου του Προέδρου της Κυβερνήσεως και του υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Αποφάσισε, ομόφωνα, να επιβάλλει στην μαθήτριά της γ' τάξης ποινή προσωρινής αποβολής από το σχολείο δεκαπέντε ημερών αρχομένης από 18 Μαΐου 1965 και ληγούσης την 1 Ιουνίου 1965. Ακόμα, ο σύλλογος χαρακτήρισε την διαγωγή της εν λόγω μαθήτριας ως επίμεμπτη. Τέλος, η διαγωγή της κοπέλας βελτιώθηκε από επίμεμπτη σε καλή.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 1965 – 1966

ΠΡΑΞΗ 19

Στις 8 Ιουνίου 1966, ημέρα Τετάρτη και ώρα 8 προ μεσημβρίας, ο σύλλογος των καθηγητών του Λυκείου της Φλώρινας λαμβάνοντας υπόψη:

- Τα υπ' αριθμόν 229/1965 άρθρο του Βασιλικού Διατάγματος,
- Τις βεβαιώσεις των γονέων, τις ιατρικές γνωματεύσεις που προσκόμισαν οι μαθήτριες
- Τα επίσημα αποουσιολόγια στα οποία σημειώνονταν οι απουσίες των μαθητριών

Απέρριψαν δυο μαθήτριες της Β' τάξης καθώς κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς διέκοψαν την φοίτησή τους και υπερέβην το όριο απουσιών (500).

ΠΡΑΞΗ 21

Στις 28 Ιουνίου 1966, ημέρα Τρίτη και ώρα 10 προ μεσημβρίας, ο Λυκειάρχης έστειλε γραπτή αίτηση στον σύλλογο των καθηγητών για την βελτίωση της διαγωγής μιας μαθήτριας, η οποία απολύθηκε κατά το σχολικό έτος 1964 – 1965. Ο σύλλογος αδυνατεί να προβεί στην βελτίωση της διαγωγής της μαθήτριας αυτής, διότι εκείνη τιμωρήθηκε με γραπτή καταγγελία που έστειλε η Διοίκηση της Χωροφυλακής της Φλώρινας ότι η κοπέλα αναμείχθηκε στην πολιτική οργάνωση «Λαμπράκη». Δεν υπάρχει κάποιο επίσημο έγγραφο που να παρουσιάζει την μεταμέλεια της μαθήτριας, το οποίο να προσκομίσει η Διοίκηση της Χωροφυλακής. Για αυτό το λόγο ο Λυκειάρχης έχει αφήσει το θέμα μετέωρο και δεν έχει απαντήσει μέχρι σήμερα.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 1966 – 1967

ΠΡΑΞΗ 26

Στις 8 Ιουνίου 1967, ημέρα Πέμπτη και ώρα 4 μετά μεσημβρίας, ο σύλλογος των διδασκόντων λαμβάνοντας:

- Το 229/1965 του Βασιλικού Διατάγματος «περί εορτολογίου, συνεπειών ελλιπούς φοίτησης και τα λοιπά»,
- Το έγγραφο του Γενικού Επιθεωρητή υπ' αριθμού 9892/ 19 – 5 – 67 σχετικά με την τροποποίηση των διατάξεων του παραπάνω Βασιλικού Διατάγματος,
- Τις καταχωρημένες απουσίες στα επίσημα βιβλία.

Απέρριψε μια μαθήτρια της Α' τάξης και μια μαθήτρια της Γ' τάξης καθώς δεν πραγματοποίησαν καθόλου την φοίτησή τους και μια μαθήτρια της Α' τάξης, διότι κατά την διάρκεια της φοίτησης της είχε υπερβεί το όριο απουσιών της (500).

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 1967 – 1968

Στο τρίτο βιβλίο πράξεων του γυμνασίου θηλέων αρχόμενων από τις 17 Μαρτίου 1965 ως 31 Αυγούστου 1971, δεν καταγράφηκε κάποια ποινή κατά το σχολικό έτος 1967 – 1968.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 1968 – 1969

ΠΡΑΞΗ 11

Στις 15 Οκτωβρίου 1968, ημέρα Τρίτη και ώρα 8 προ μεσημβρίας, ο διευθυντής του Γυμνασίου ανακοίνωσε ότι μια μαθήτρια της τρίτης τάξης και δύο μαθήτριες της τετάρτης τάξης στις 14 Οκτωβρίου 1968 αναχώρησαν από τις οικίες τους προς το σχολείο. Ωστόσο, καμία από τις τρεις κοπέλες δεν εμφανίστηκε στο σχολείο, ούτε επέστρεψαν στις οικίες τους, αλλά συνελήφθησαν από τους κηδεμόνες τους σε δωμάτιο άλλης οικίας. Με βάση τα παραπάνω, ο σύλλογος λαμβάνοντας υπόψη:

- Τα άρθρα 16 και 17 του Βασιλικού Διατάγματος 8 – 7- 1955 «περί εγγραφών, μετεγγραφών, ποινών και τα λοιπά»,
- Τις ανακοινώσεις που προανάφερε ο διευθυντής του Γυμνασίου

Αποφάσισε να επιβάλλει στις μαθήτριες ποινή προσωρινής αποβολής από το σχολείο οχτώ ημερών, αρχόμενης από 15 – 9 – 1968.

ΠΡΑΞΗ 27

Στις 27 Ιουνίου 1969, ημέρα Παρασκευή και ώρα 5 μετά μεσημβρίας, ο σύλλογος των καθηγητών απορρίπτει την μαθήτρια της δευτέρας τάξης ως αδικαιολόγητη που δεν παρευρέθηκε στις γραπτές εξετάσεις του δευτέρου τετραμήνου. Σύμφωνα με τα άρθρα 9 και 4 του Βασιλικού Διατάγματος 490/1968 την βαθμολόγησαν με τον κατώτερο βαθμό της βαθμολογικής κλίμακας, δηλαδή με τον βαθμό 1.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 1969 – 1970

Στο τρίτο βιβλίο πράξεων του γυμνασίου θηλέων αρχόμενων από τις 17 Μαρτίου 1965 ως 31 Αυγούστου 1971, δεν καταγράφηκε κάποια ποινή κατά το σχολικό έτος 1969 – 1970.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ: 1970 – 1971

ΠΡΑΞΗ 13

Στις 19 Νοεμβρίου 1970, ημέρα Πέμπτη και ώρα 1 και μισή μετά μεσημβρίας, ο διευθυντής του Γυμνασίου ανακοίνωσε ότι η μαθήτρια της τρίτης τάξης, στη 1 Νοεμβρίου 1970 ημέρα Κυριακή και ώρα 12 και τέταρτο την νύχτα συνελήφθηκε στη κεντρική αγορά της Φλώρινας ανάμεσα σε άδεια κιβώτια με έναν νεαρό, οποίος δούλευε στο Λούνα – Παρκ της Φλώρινας. Με βάση το περιστατικό αυτό ο σύλλογος λαμβάνοντας υπόψη:

- Τα άρθρα 16 και 17 του Βασιλικού Διατάγματος 8 – 7 – 1955 «περί εγγραφών, μετεγγραφών, ποινών και τα λοιπά»,
- Την ανακοίνωση του Γυμνασιάρχη

Αποφασίζει να επιβάλλει ομόφωνα στην μαθήτρια ποινή προσωρινής αποβολής από το σχολείο οχτώ ημερών, αρχόμενης από της 20 – 11 – 1970.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση των ποινών, οι οποίες επιβλήθηκαν στις μαθήτριες του Γυμνασίου και του Λυκείου της Φλώρινας, διαπιστώνουμε ότι παρόλο που το χρονικό διάστημα που μελετάμε είναι μεγάλο, 9 χρόνια, οι ποινές των κοριτσιών δεν είναι πολλές. Αυτό συμβαίνει γιατί η διαγωγή των κοριτσιών σύμφωνα με τις πράξεις των συλλόγων ήταν άριστη και οι μαθήτριες υπάκουαν στις διατάξεις του Σχολείου. Όλες οι πράξεις των συλλόγων, οι οποίες χαρακτήριζαν την διαγωγή των μαθητριών, έκαναν συνεχώς αναφορά για διαγωγή κοσμιωτάτη χωρίς κανένα σοβαρό παράπτωμα εντός και εκτός Σχολείου.

Οι μαθήτριες βραβεύονταν πολύ συχνά. Τις περισσότερες φορές ο λόγος για τον οποίο βραβεύονταν ήταν η καλύτερη έκθεση που είχαν γράψει. Κάποιες φορές με την

βράβευση της καλύτερης έκθεσης εισέπρατταν ένα βραβείο ταχυδρομικών ταμειυτηρίων ή ένα χρηματικό ποσό το ανέρχονταν στις 100 δραχμές. Ακόμα, υπήρχαν μαθήτριες στις οποίες είχε χορηγηθεί υποτροφία ως αριστεύσαντες. Τέλος, λόγω της καλής διαγωγής των κοριτσιών, τους δίνονταν αριστεία.

Σύμφωνα με τις πράξεις των βιβλίων συλλόγου, οι οποίες αναφέρονται στην επιμέλεια και στην επίδοση των κοριτσιών παρατηρούμε ότι οι μαθήτριες έδειχναν επιμέλεια αλλά και ιδιαίτερη προσπάθεια και προθυμία ως προς τα μαθήματά τους. Ακόμη, παρουσίαζαν σημαντική βελτίωση σε μαθήματα, στα οποία δεν είχαν ανταποκριθεί. Όσον αφορά την φοίτηση των κοριτσιών ο Σύλλογος του Γυμνασίου παρατηρεί ότι ήταν τακτική και οι ελάχιστες απουσίες που σημείωναν οφείλονταν κυρίως σε ασθένειες και σε άλλους υποχρεωτικούς λόγους.

Μια συγκεντρωτική απεικόνιση των παραπάνω ποινών θα μπορούσε να είναι η παρακάτω:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 – ΑΠΟΒΟΛΕΣ

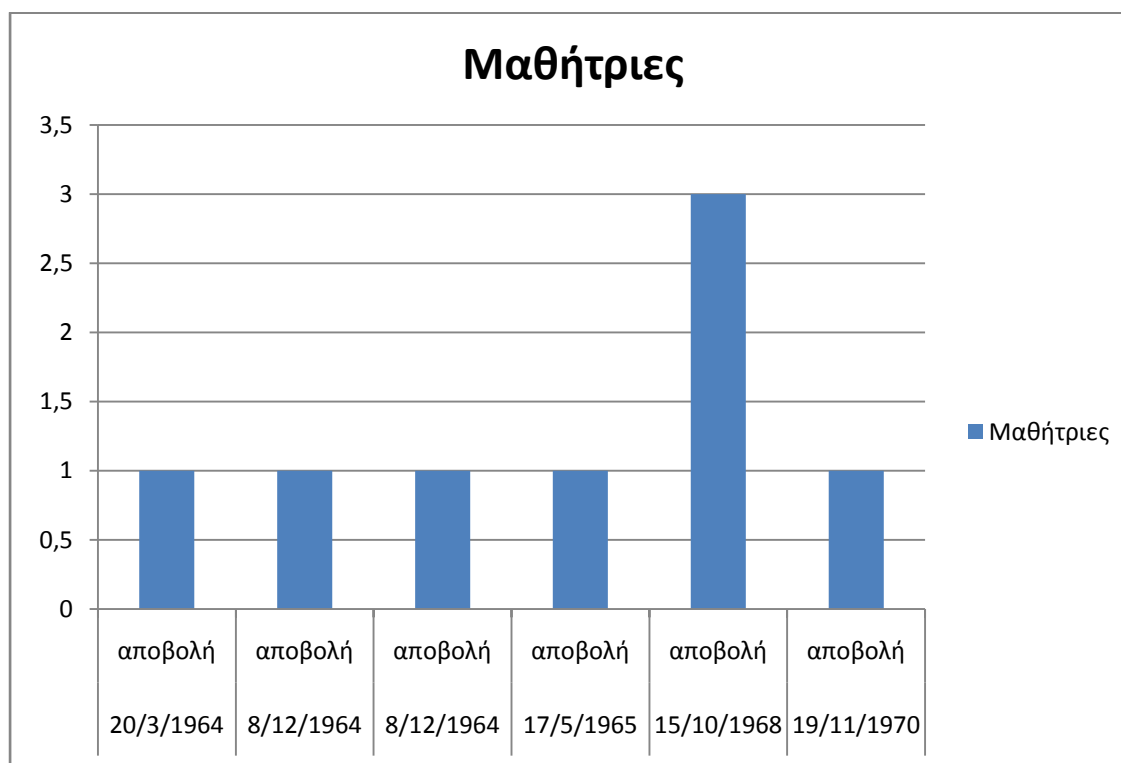
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ	ΠΟΙΝΕΣ	ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ
1963 - 1964	Αποβολή	1 μαθήτρια
1964 - 1965	Αποβολή	3 μαθήτριες
1968 - 1969	Αποβολή	3 μαθήτριες
1970 - 1971	Αποβολή	1 μαθήτρια
Σύνολο		8 μαθήτριες

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 – ΑΠΟΡΡΙΨΕΙΣ

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ	ΑΠΟΡΡΙΨΗ	ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ
1962 - 1963	Απόρριψη/Ελλιπής φοίτησης	6 μαθήτριες
1963 - 1964	Απόρριψη/Ελλιπής φοίτησης	7 μαθήτριες
1964 - 1965	Απόρριψη	4 μαθήτριες
1965 - 1966	Απόρριψη	2 μαθήτριες
1966 - 1967	Απόρριψη	3 μαθήτριες
1968 - 1969	Απόρριψη	1 μαθήτρια
Σύνολο		23 μαθήτριες

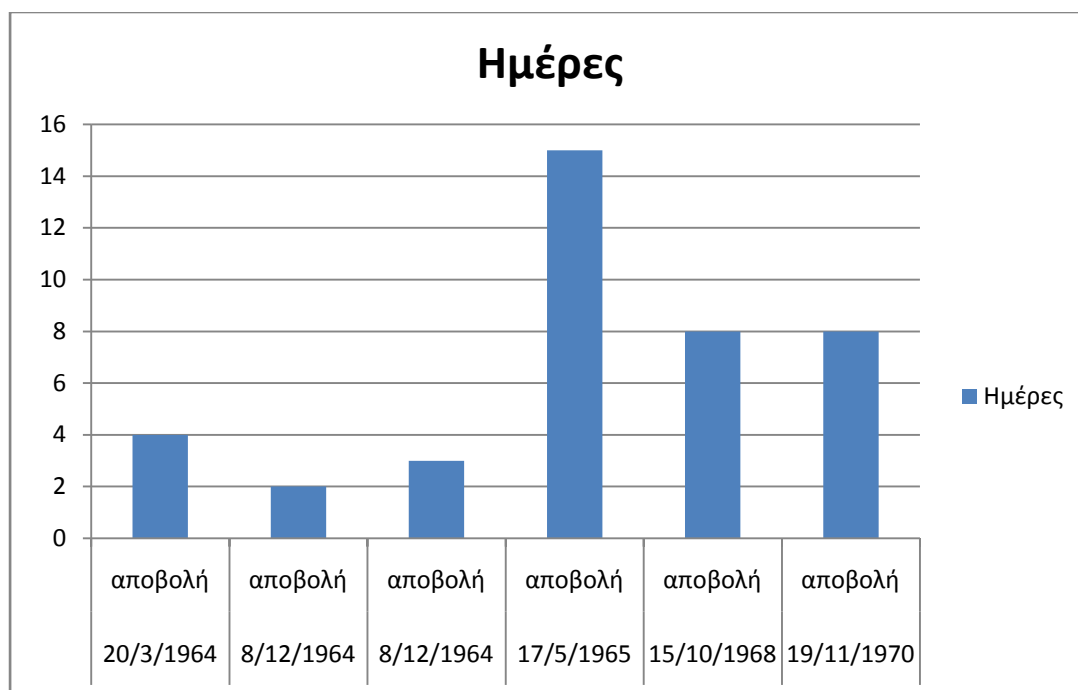
ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΒΟΛΩΝ

Διάγραμμα 1

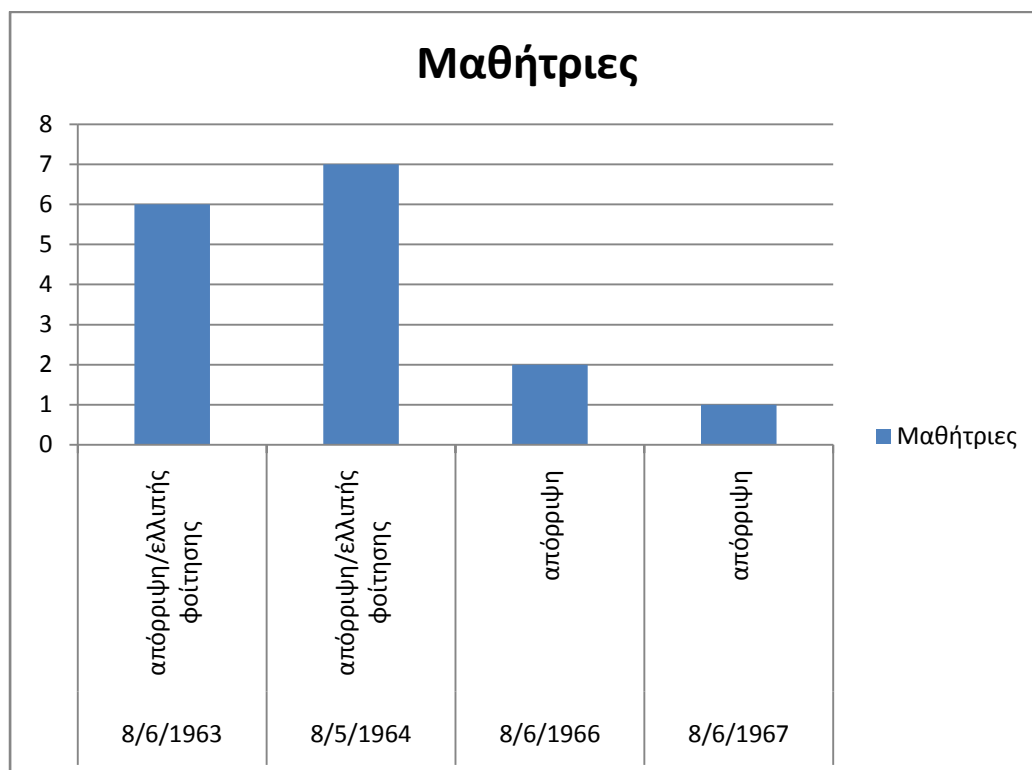
Το Διάγραμμα 1 απεικονίζει τον αριθμό των μαθητριών που έλαβαν την ποινή της αποβολής την χρονική στιγμή που αναγράφεται στον πίνακα. Στο διάγραμμα διακρίνουμε ότι στις 15/10/1968 ο αριθμός των μαθητριών που έλαβαν την ποινή της αποβολής ήταν αρκετά πιο μεγάλος από τις άλλες χρονικές περιόδους που αναγράφονται στο διάγραμμα.

Διάγραμμα 2

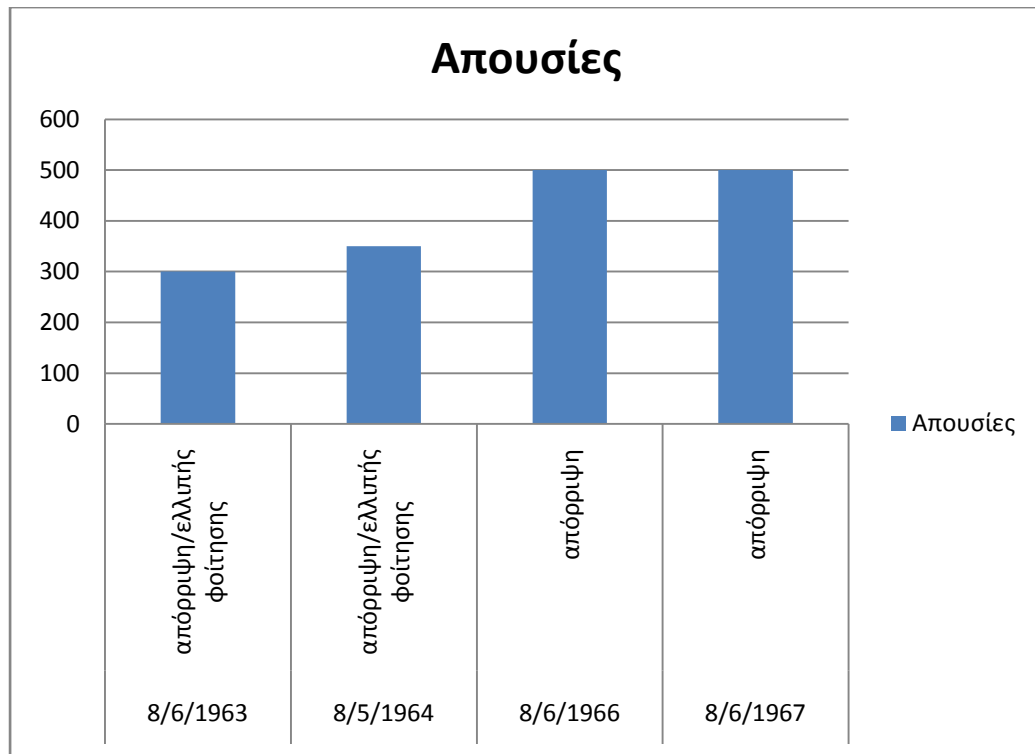
Το Διάγραμμα 2 απεικονίζει τον αριθμό των ημερών που έλαβαν οι μαθήτριες την ποινή της αποβολής την χρονική στιγμή που αναγράφεται στον πίνακα. Στο διάγραμμα διακρίνουμε ότι στις 17/5/1965 η ράβδος παρουσιάζεται πιο μεγάλη από ότι στις άλλες χρονικές περιόδους, γεγονός το οποίο καταδεικνύει ότι το συμβάν που έλαβε χώρα ήταν βαρύνουσας σημασίας για αυτό και έλαβε η μαθήτρια τόσες μέρες αποβολή.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΠΟΥΣΙΕΣ

Διάγραμμα 3

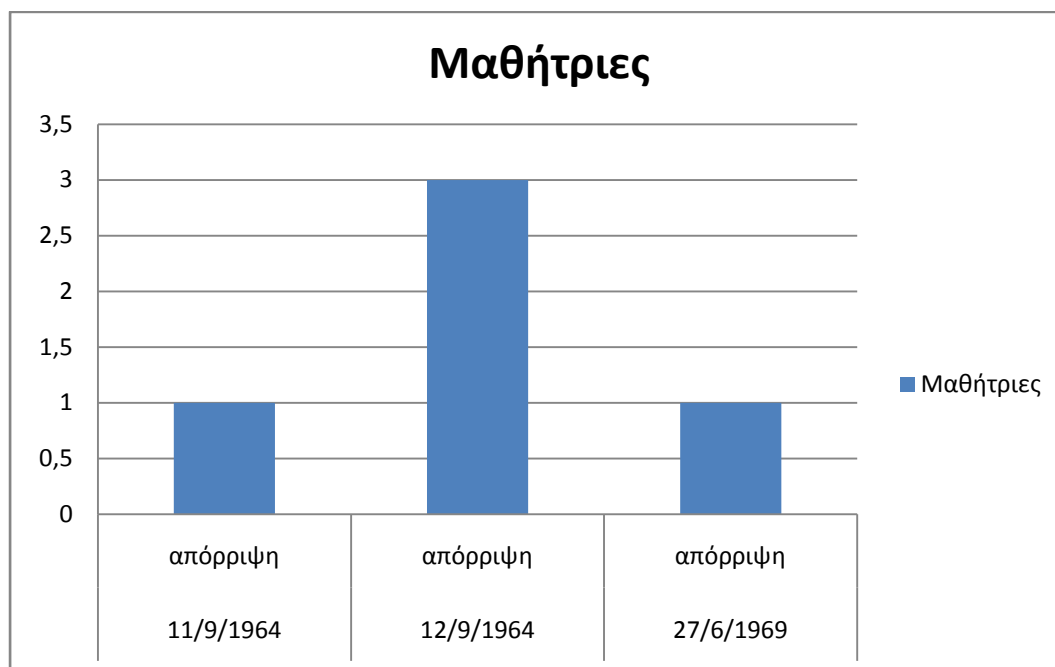
Το Διαγράμματα 3 απεικονίζει τον αριθμό των μαθητριών που έλαβαν την ποινή της απόρριψης με βάση το όριο των απουσιών την χρονική στιγμή που αναγράφεται στον πίνακα. Σύμφωνα με το διάγραμμα παρατηρούμε ότι στην ποινή της απόρριψης/ελλιπής φοίτησης και στις δύο περιπτώσεις η ράβδος είναι αρκετά ψηλά σε σχέση με τις άλλες δύο ράβδους, οι οποίες αναφέρονται μόνο στην απόρριψη.

Διάγραμμα 4

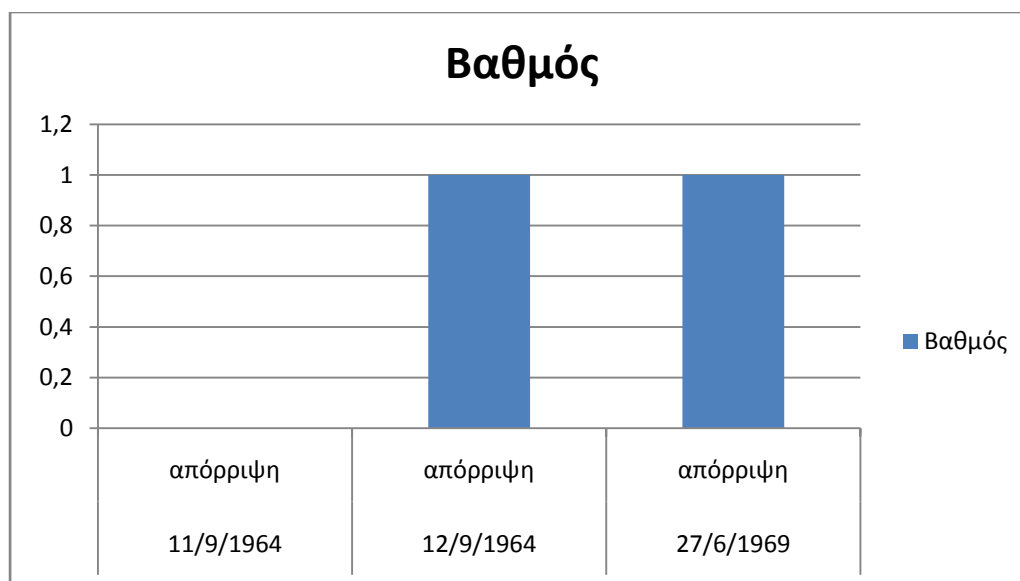
Το Διάγραμμα 4 απεικονίζει τον αριθμό των απουσιών που έλαβαν οι μαθήτριες την ποινή της απόρριψης την χρονική στιγμή που αναγράφεται στον πίνακα.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟΝ ΒΑΘΜΟ

Διάγραμμα 5

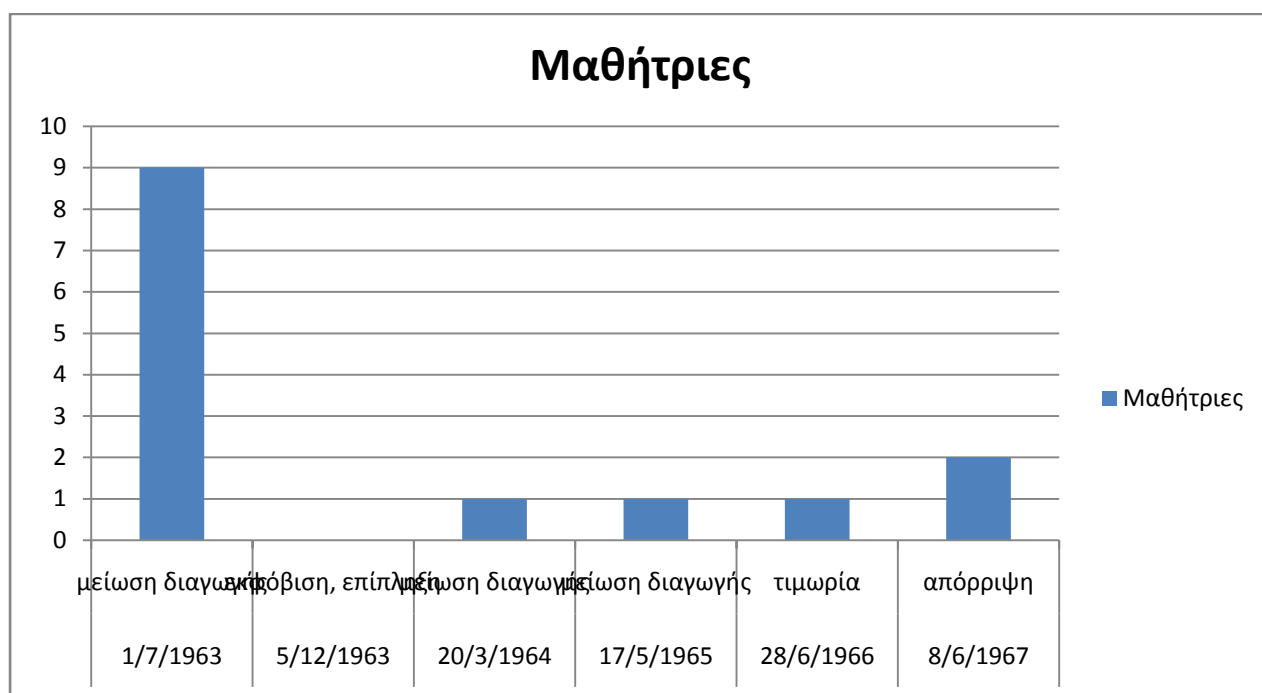
Το Διάγραμμα 5 απεικονίζει τον αριθμό των μαθητριών που έλαβαν την ποινή της απόρριψης με βάση τον βαθμό στις εξετάσεις την χρονική στιγμή που αναγράφεται στον πίνακα.

Διάγραμμα 6

Το Διάγραμμα 6 απεικονίζει τον βαθμό που πήραν οι μαθήτριες στις εξετάσεις, ο οποίος τους οδήγησε να λάβουν την ποινή της απόρριψης την χρονική στιγμή που αναγράφεται στον πίνακα. Παρατηρούμε στο διάγραμμα ότι την χρονική περίοδο 11/9/1964 δεν υπάρχει ράβδος που να αντικατοπτρίζει τον βαθμό που έλαβε η μαθήτρια. Αυτό συμβαίνει γιατί ο βαθμός της μαθήτριας ήταν μηδέν (0).

ΆΛΛΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΙΝΩΝ

Διάγραμμα 7

Το Διάγραμμα 7 απεικονίζει άλλες ποινές όπως ήταν η μείωση διαγωγή, η εκφόβιση, η τιμωρία και η απόρριψη, οι οποίες αναγράφονται και στο διάγραμμα, που έλαβαν οι μαθήτριες την χρονική στιγμή που φαίνεται στο διάγραμμα και δεν μπορούσαν να αποτυπωθούν στα παραπάνω διαγράμματα. Παρατηρούμε στο διάγραμμα ότι την χρονική περίοδο 5/12/1963 δεν υπάρχει ράβδος που να αντικατοπτρίζει των αριθμών των μαθητριών που έλαβαν την ποινή της εκφόβισης, επίπληξης και αυτό συμβαίνει γιατί δεν γνωρίζουμε τον ακριβή αριθμό των μαθητριών.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η συμπεριφορά του κάθε ανθρώπου είναι διαφορετική στο δημόσιο χώρο καθώς και εντός και εκτός του σχολικού χώρου. Η παραπτωματική συμπεριφορά του ανθρώπου οδηγεί στην επιβολή ποινών. Παρατηρούμε ότι την εποχή εκείνη η κοινωνία δρούσε με έναν εντελώς διαφορετικό σύστημα καθώς έλεγχε και αξιολογούσε τις μαθήτριες τόσο με βάση την συμπεριφορά τους μέσα στο σχολείο, όσο και με βάση την εξωσχολική τους συμπεριφορά. Όλα τα γεγονότα που συνέβαιναν στο σχολείο καθώς και οι συμπεριφορές όλων των μαθητριών καταγράφονταν στα βιβλία Πράξεων του Συλλόγου.

Κάθε φορά που οι μαθήτριες εξέφραζαν ανάρμοστη συμπεριφορά ή δεν τηρούσαν τους κανόνες του σχολείου επιβάλλονταν σε αυτές ποινή. Η ποινή αυτή, όπως είδαμε παραπάνω, μπορεί να είχε ή την μορφή της αποβολής ή την μορφή της μείωσης της διαγωγή ή της τιμωρίας ή της απόρριψης. Ουσιαστικά, η ποινή είχε την μορφή της πειθαρχικής κύρωσης. Σκοπός των τιμωριών αυτών δεν ήταν αυτή καθ' αυτή η νομιμοποίηση των μέτρων αλλά ο «σωφρονισμός» των μαθητριών με σκοπό την ατομική βελτίωση.

παράθυρο στο παρελθόν

ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ - 1964

Εικόνα 1. Πηγή: <http://www.floriniotika.gr/2018/07/1964.html>

Εικόνα 1. Το φύλλο της εβδομαδιαίας εφημερίδας «Φωνή της Φλωρίνης» της 27/7/2018 μας περιηγεί μέσα από την στήλη «Παράθυρο στο Παρελθόν» στο έτος 1964. Την εποχή εκείνη, οι μαθηματικές επιδείξεις αποτελούσαν σημαντικό γεγονός καθώς με αυτόν τον τρόπο έκλεινε η σχολική χρονιά.

Εικόνα 2: Πηγή http://filosofia-erevna.blogspot.com/2015/10/blog-post_45.html

Εικόνα 2. Η εικόνα 2 απεικονίζει την μαθητική ποδιά που φορούσαν τα κορίτσια κατά τη διάρκεια της σχολικής τους ζωής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΜπερνάρΝτουέ, (1992). *Πειθαρχίες και Τιμωρίες στο σχολείο. Θεωρία και Έρευνα*. Αθήνα: Σύγχρονη εκπαίδευση

Δαλακούρα, Κ., & Ζιώγου – Καραστεργίου Σ., (2015). *Η εκπαίδευση των γυναικών. Οι γυναίκες στην εκπαίδευση. Κοινωνιολογικοί ιδεολογικοί, εκπαιδευτικοί μετασχηματισμοί και η γυναικεία παρέμβαση (18ος – 20ός αι.)*. Αθήνα: Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα

Κυρίδης Α., (1999). *Η πειθαρχία στο σχολείο Θεωρία και έρευνα*. Αθήνα: Gutenberg - Γιώργος & Κώστας Δαρδανός.

Διαδικτυακές πηγές

Χρονολογικός Πίνακας Συνταγματικής & Πολιτικής Ιστορίας της Νεότερης Ελλάδος. Ανακτήθηκε στις 04/01/2019 από: http://old.phs.uoa.gr/~ahatzis/political_inst.pdf

Βασίλειο της Ελλάδας. Ανακτήθηκε στις 04/01/2019 από: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%BB%CE%B5%CE%B9%CE%BF_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82

Πάυλος Α΄ της Ελλάδας. Ανακτήθηκε στις 04/01/2019 από: https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CF%8D%CE%BB%CE%BF%CF%82_%CE%91%CE%84_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82

Ιστορική Διάσταση της Γυναικείας Εκπαίδευσης Στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε στις 04/01/2019 από: http://dspace.lib.ntua.gr/dspace2/bitstream/handle/123456789/5130/protogerakie_gender.pdf?sequence=3

Η εκπαίδευση των γυναικών κατά τον 19ο αιώνα. Ανακτήθηκε στις 06/01/2019 από: <https://prezi.com/wznarr3evh1x/19/>

Η ενδυμασία στο σχολείο. Ανακτήθηκε στις 06/01/2019 από: <https://www.slideshare.net/1gymmarkop/ss-52696120>

Πύλη για την ελληνική γλώσσα. Ανακτήθηκε στις 12/01/2019 από: http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%B7&dq=

Εφημερίδα Πατρίς, (24/4/2007). *Οι ποινές στο σχολείο.* Ανακτήθηκε στις 12/01/2019 από: <https://archive.patris.gr/articles/108693>

Εφημερίδα Πατρίς news (9/5/2016). *Πειθαρχία στη σχολική τάξη: μύθος ή αναγκαιότητα;* Ανακτήθηκε στις 09/01/2019 από: <http://www.patrisnews.com/pitharchia-sti-scholiki-taxi-mythos-i-anagkeotita/>

StudyCyprus.Eu *Πειθαρχία στο Σχολείο: Υπάρχει;* Ανακτήθηκε στις 09/01/2019 από: <http://www.studycyprus.eu/gnwmes/%CF%80%CE%B5%CE%B9%CE%B8%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%AF%CE%B1-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%83%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%BF--%CF%85%CF%80%CE%AC%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%B9?fbclid=IwAR0bnytE-7GXYarZH7eHqo8GJEI06ZBTfPHmnpajGOCGVqeN2JrJdX971kU>

Ζαχαρίου Δ., (17/11/2007). *Η Αναγκαιότητα της Πειθαρχίας.* Ανακτήθηκε στις 09/01/2019 από: http://zachariou99.blogspot.com/2007/11/blog-post_17.html